

COOLIDGU NISO VŠEČ SENATNE PREISKAVE.

Predsednikova zahteva, naj bo ne-
mudoma konec preiskave finan-
nega departamenta, je hudo razbu-
rila demokrate.

DEMOKRATSKI SENATORJI SO OSTRO KRITIZIRALI PREDSEDNIKA.

Washington, D. C. — Predsed-
nik Coolidge je v enem najostrejših
pisem, kar jih je še bilo kdaj
poslanih senatu iz Bele hiše v zad-
njem četrtletju enega stoletja,
obšel napad na finančni departa-
ment od strani preiskovalnega od-
seka.

Eksekutivni načelnik je zahteval
da bodi konec preiskave, ter
izjavil, da zahteva položaj naše
breze povratek k vladanju po obi-
čajnih oblikah delne postavke.

Neposredni odgovor na to pi-
sma je bila konferenca demokr-
atskih senatorjev in obnovev de-
mokratskega napada na finančni
tajnika Mellona. Obenem je
bila uvedena nova resolucija, po
kateri bodi dana preiskovalnemu
odseku še večja oblast za prei-
savanje urada za notranje vladne
dobrode.

Predsednikovo pisanje je moč-
no ujezilo demokratske senatorje.
Senator Robinson, ki je manjšin-
ski voditelj v senatu, je pozval de-
mokratske senatorje na razgovor
o predsednikovi kritiki odsekov
za delovanje.

Na tej konferenci so sklenili vr-
niti predsedniku milo za drago.
Ko je bila konferenca končana,
je ko so se demokrate vrnili v
senat, je senator Jones iz države
New Mexico uvedel resolucijo, po
kateri bi naj odsek nadaljeval
svoje delo.

Stinnes bo zdaj plačal davke.

Dokler je bil živ, ni mogla nemo-
na vlada izterjati davkov, a
zdaj vrame od njene zapuščine.

Berlin, 12. apr. — Döcker je bil
luno Stinnes živ, ni hotel poma-
gati do stabiliziranja finančno
skrahiran Nemčiji, toda zdaj, ko
je mrtav, bo moral pomagati.
Vlada namerava terjati od njego-
ve zapuščine 25-odstotni dedščin-
ski davek, ki znese približno eno
milijardo zlatih mark. Vlada ni
mogla nikdar izterjati vseh dav-
kov od Stinnesa.

Stinnesovo truplo bo vpepeljeno
v ponedeljek in pepel bo shranjen
v Muelheimu, Porurje, kjer je bil
njegov dom.

TALECI TIHOTAPEO SE JE PREDAL OBLASTI.

Chicago, Ill. — P. David Pin-
kinson, ki so ga iskali zvezni ur-
adniki že mesec dni, ker je ob-
šel, da je v zraku tihotapil s
svojim znanjem s Kube v Chicago
svojim letalu, se je predal ob-
lasti v zvezni hiši.

Elegantno oblečen je stopil
pred zveznega komisarja Henryja
Butlerja. Ko je ta nekaj časa
govoril v demante na roki dozdev-
no brezna, je izpoznal, da je to
on, ki ga hoče imeti zvezna ob-
last. Vant je vprašal, koliko zah-
teva za oblast. Pinkinson je
mu rekel, da mu je povedano, da mo-
že položiti v gotovini znesek po
\$500,000, če hoče iti na svobodo, po-
ker Pinkinson v notranji žep svo-
je jakne, potegne denar-
ne listine ter položi na mizo iz
zahtevane vsote v vladnih
listinah.

Pregled dnevnih dogodkov.

Amerika.

Japonska je zagrozila s "težki-
mi posledicami", če bo sprejeta
"Johnsonova naselniška predloga."

Coolidge je ozmerjal senatorje,
ki preiskujejo škandale.

Daugherty se roga senatnim
preiskovalcem.

"Visoka družba" se posmehuje
prohibiciji.

Stavbni magnatje se družijo v
eni sami uniji.

Duhoven, ki je pastoroval 25
let, je izjavil, da ljudje ne Bog,
delajo čudeže.

Inozemstvo.

Reparacijska komisija je odo-
brila poročilo zvedencev.

Stinnesovi dediči morajo pla-
čati veliko vsoto davka.

Avstrija v novi finančni krizi.

Stambulskijevi ministri so o-
proščeni v Sofiji.

Daugherty kljubuje senatnemu odseku.

Washington Court House, O. —
Uljudno, ali odločno sta brata
Harry in Mal Daugherty zavrnila
Brookhart-Wheelerjev preiskoval-
ni odsek ter mu zaprla vrata pred
nosom.

Le en lučaj proč od malega sta-
novanja, kjer je pokojni Jess W.
Smith izbrljal svoje tajnosti
gdni. Roxie Stinson, sta imela
senatorja B. K. Wheeler iz Montane
in Smith W. Brookhart iz države
Iowa odsekovo sejo, ki pa ni
dosegla svojega cilja, ker nista
hotela Harry in Mal Daugherty
priti na sejo ter predložiti ban-
čnih knjig. Nadalje je bila izdana
tudi sodna prepoved proti sena-
torjem.

Kljub temu pa je prišlo več no-
vih zanimivosti na dan, kakor je
to posneti iz izpovedb od strani
odsekov preiskovalcev, ki so bi-
li na delu v tem mestu že več let.
Med temi zanimivostmi je
tudi tole: Dognano je, da lastje
bivši pravosodni tajnik Daugherty
2,000 delnic Wright-Martinove
zrakoplovne korporacije in \$75-
000 v anuliranih depozitnih certi-
fikatih, ki so v njegovem imenu
na bratovi banki.

Nadalje je nastalo tudi vpraša-
nje, kdo je J. E. Gray, o katerem
gre glas, da ima \$20,000 nalože-
nih na banki. V tej kmečki obli-
ni nihče ne pozna tega človeka.
In če bi bil v občini človek s ta-
kim imenom in tolikim denarjem,
bi bil gotovo poznan med tamo-
njim prebivalstvom.

"Visoka" družba popije največ žganja.

Washington, D. C. — Devet-
deset odstotkov tihotapev bi mo-
ralo ukiniti svojo kupčijo, če bi
prenehali kupovati njihovo robo
ljudje iz takozvane "visoke"
družbe. Tako se je izrazil zvezni
prohibični komisar R. A. Haynes
v govoru, ki ga je imel koncem
zadnjega tedna pred ženskim na-
rodnim odborom za uveljavljanje
zveznih postav.

PREDLOGA ZA PREKLIO GLEDALISKE CENZURE ODKLO- NJENA.

Albany, N. Y. — Zakonska o-
snova za preklie postavbe, po kate-
ri morajo biti v newyorški državi
cenzurirane vse kinematografske
slike, je bila koncem zadnjega te-
dna poražena v državni generalni
skupščini. Sedemdesetdeset po-
slancev je glasovalo proti predlo-
gi, petinšestdeset pa zanjo.

Socialisti zmagali na Danskem.

Kopenhagen, 12. aprila. — Po
končnih poročilih je socialistična
stranka prebila zadnje volitve z
veliko zmago. V zbornici bodo
socialisti zdaj imeli 75 sedežev,
dočim so liberalci ostali v manj-
šini z 71. Sedanjo vlado tvorijo
liberalci, valed česar sklepajo, da
bo resigniral liberalni kabinet.
Možno je, da bodo prihodnjo vla-
do tvorili socialisti in delavci.

BOG JE ČLO- VEK, ZNANOST NAŠA BIBLIJA.

Osebnega boga ni. On je v člove-
ku, po katerem se razodeva v nje-
govih delih. Bog je v atomih.

NEZMOTLJIVEGA SV. PISMA NI IN GA NI BILO ŠE NIKOLI.

Chicago, Ill. — Novo kľofuto
je prisilil fundamentalistom in
vsem rimskim hlapcem dr. Will-
am E. Barton, ki je bil petindvaj-
set let župnik prve kongregacijske
cerkve v Oak Parku.

Dr. Barton je podal svojo izja-
vo v razpravi o "Izpremehah v
verakem mišljenju zadnje genera-
cije" na željo duhovniške unije,
ki ji je on predsednik. Duhovni-
ško službo obeši na klin dne 1.
maja, nakar pojde v zasebno živ-
ljenje.

Med drugim so v njegovi izja-
vi tudi naslednje točke:

Čudeže delajo ljudje.

Izjava svojega življenja še ne
poznamo. Vsak posameznik se pri-
čenja kot ena sama celica ali stan-
ica. Pozneje se razvije v menka,
ki ga je sama glava.

Nezmotljive in nepotvorne bi-
blije ni in je tudi še nikoli ni bilo.
Vprašanje, ali se je cel rod raz-
vil na isti način kakor posamez-
nik, ali ne, ni bogve kaj.

Mendel, Gafton in Darwin so
sloviti komentatorji, in zelo prav
storimo, če jih poslušamo s sim-
patijo.

Človekov padee je bil dolg pa-
dec naprej.

Sir Oliver Lodge in Conan Doy-
le nam nudita praznovorno obče-
vanje z duhovi — kar je velikan-
ska bedastost.

Duhoven Barton je rekel:

"Kaprica ne poraja dogodkov.
Zvezani so v nepretrgani vrsti
vzrokov in neinkov ali posledice.
Mi ne razpravljamo o možnosti
čudežev. Mi verujemo vanje, ker
jih delamo in smo njih vzrok
mi sami.

"Ali ne moremo pa utrditi svō-
je vere s tem, da skačemo z noge
na nogo dokazovaje naprej, da
je biblija navdahnjena, ker so ti-
sti, ki so jo spisal, delali čudeže,
a potem pa zatirjaje, da morajo
ljudje verovati v čudeže, ker so
omenjeni v bibliji.

"Širjenje kristjanstva je bilo v
bistvu čudežno. Protestantovska
reformacija je opustila čudeže ter
prepusila tolmačenje preteklih
dogodkov razumnosti posamičnega
vernika. Ali ni pa računala na
čudeže, da bi nas vodili v bodo-
čnost. Najmanj štiristo let nismo
bili odvisni od nobenega čudeža
in 1,900 let nismo potrebovali no-
benega čudeža. Niti ne bomo po-
trebovali čudežev v bodočnosti.
Preteklost naj si vsak človek tol-
mači in razlaga po svoje.

"Stvarjenje je progresivno in
neprestano. Boga ni bilo še niko-
li v vnanji obliki. On deluje ne-
prestano in odznotraj navenkaj
na vsakem kubičnem čevlju pro-
stora. Molekularno delovanje, ra-
dijska aktivnost, atomična ener-
gija ali sila, vse to razodeva, da
deluje bog odznotraj navenkaj.
Sila, ki vladajo vesoljnost, so stal-
ne. Odsotnost boga nima prostora
v modernem mišljenju. Bog je v
svoji besedi. Bog je ravno v se-
stavi ali stvoru atoma. Končna
oblika realnosti je energija ali sila,
in končna natura energije je
svrha.

"Življenje se pojavlja v števil-
nih oblikah. Kaj je počelo ali iz-
vor tega življenja, še ne vemo.
Raziskavali še nismo dolgo. Zelo
se zanimamo za vsako preiskavo
in nimamo nikakršnih teorij, ki bi
jim moglo škoditi to ali ono znan-
stveno razkritje. Če kje misli, da
taji boga s kako posebno teo-
rijo o življenjskem izvoru, in da
mora takoj z ogorčenjem in jezo
prepovedati to ali ono posebno
obliko preiskavanja, naj se repen-
či, kolikor hoče. Ali nikar pa naj
ne misli, da ima pravico tvegati
cerkveno vero v tistem svojem
boju.

"Vsak posameznik v človeškem
rodu se pričenja kot ena sama sta-
nica ali celica, kot kepica proto-
plazme, ki se razdeli v dve stanici.
Tidve se razvijeta v štiri. Pozne-
je postane menek ali glava in gre

Amalgamiranje delodajalcev.

Stavbni pogodbeniki v St. Louisu
in štirih illinojskih mestih so se
združili v eno samo veliko unijo.

St. Louis, Mo. — (Fed. Press.)
Industrijska unija delavcev —
"One Big Union" (ena sama ve-
lika unija), kakor jo nazivajo —
je "kriminalni sindikalizem", ki
se zatira z nasilstvi, toda za delo-
dalce ne ni nič kriminalnega. V
St. Louisu je storjen začetek za
amalgamacijo stavbinih pogodbe-
nikov po vsej drželi. Njihova
organizacija se imenuje "The
Associated Building Interests" in
njen namen je, znižati mezde in
razbiti unije stavbinskih delav-
cev.

Pogodbenikom v St. Louisu se
je pridružila kombinacija stavbin-
skih magnatov v štirih illinojskih
mestih: Granite City, Belleville,
Edwardsville in Collinsville, ki
ima ime "The Four City Joint
Conference Board". Trgovske
zbornice v teh mestih navdušeno
pozdravljajo in podpirajo eno
samo unijo pogodbenikov.

Delavci v stavbinski stroki mo-
rajo storiti isto, ako hočejo obdr-
žati svoje pridobitve in pridobiti
še več.

Zakonski jarem mesto ječe.

Resnična drama, ki se je odigrala
pred čikaškimi sodiščem.

Chicago. — Le Roy Troemel,
8616 So. Morgan St., je zadnji pe-
tek stal v senci desetletnega za-
pora v Jolietu. Obtožen je bil, da
je oropal nekega šoferja za \$18 v
zadnjem januarju. Martha Mathas
je bila njegova edina prika, ki je
izjavila, da je bil Le Roy tisto noč,
ko je bil izvršen rop, z njo na
domu njegove sestre. Porotniki so
verjeli njeni izjavi in izrekli, da
je obtožene nekriv.

Čim je bil Troemel oproščen, je
prijel Martho za roko in stopil
pred sodnika s prošnjo, naj ju po-
roči. Licenco že imafa in pristan
tudi. Sodnik je bil zadovoljen in
v krogu porotnikov, redarjev in
drugih navzočih je namesto za-
porne obsode izrekel ceremonijo
poroke. Ko je bila ceremonija
končana, je sodnik dejal ženinu:
"Kazen, katero sem vam zdaj na-
ložil, je veliko večja kot bi bila,
če bi bili krivi ropa. Obsojeni ste
v dosmrtni zapor."

WOOD UTEGNE ODSTOPITI KOT GOVERNER.

Manila, Filipini. — Tekoče ak-
tivnosti v Washingtonu, zlasti pa
v uradu za otoške zadeve glede
na razne predlagane filipinske za-
konske osnove utegnje imeti re-
signacijo generalnega guvernerja
Wooda za posledico.

To je skoro gotova stvar v slu-
čaju, če ne bodo v Washingtonu
vpoštevali predloženih osnov v
smislu njegovih nazorov. Gover-
ner ni povedal svojih nazorov
častnikarjem, ali znano pa je, da
mu gre bolj po glavi sedanjí po-
ložaj kakor pa katerakoli druga
reč v njegovih administraciji.

Niti ena predloga ni v skladju
z njegovimi priporočili. Prilaga-
jo se pa željam Manuela Quezona,
in znano je tudi, da bo ta napel vse
svoje moči v to, da ne bi Cool-
idgeva administracija podpirala
generalna Wooda. Quezon prav do-
bro ve, da je guverner Wood hu-
do rahločuten. In če ga bi admi-
nistracija ne podpirala, bi se prav
lahko zgodilo, da poda svojo re-
signacijo.

skozi vse razvojne faze nižjega
življenja. Niti en sam Adamov o-
trok se ni mogel izogniti tega
procesa.

"Znanstveno preučevanje vere
kot socialnega pojava je nekaj
novega. Izvedli smo mnoge važ-
ne resnice o božanstvenem duhu,
ki se razodeva, kjerkoli je člove-
ško življenje.

"Naj se versko mišljenje nada-
njuje v smeri zadnjih petindvaj-
setih let, ali ne, eno je gotovo: Ni-
koli več se ne povrne tja, kjer je
bilo poprej."

Japonska zagrozila Ameriki.

Japonska vlada je poslala protestno noto, v kateri pravi,
da bo izključenje Japoncev v novem naselniškem
zakonu imelo "težke posledice" za sedanje prijateljske
odnošaje med Združenimi državami in Japonsko.
Kongres je bil razburjen radi protestne note, vendar
je poslanska zbornica sprejela predlogo s 322 glasovi
proti 71.

Washington, D. C. — Med po-
slanci kongresa, ki so v soboto
pri končnem glasovanju izrekli
proti predlogi poslanca Johnsona,
ki določa priseljevanje inozem-
cev na podlagi ljudskega štetja
iz leta 1890, je bilo 37 demokra-
tov, 33 republikancev in socialist.
Predloga je sedaj pred senatom,
kjer se nedvomno še danes prične
razprava. Splošno mnenje vlada,
da bo imela predloga dosti težko
pot skozi senat nego v poslanski
zbornici.

Washington, D. C. — Japonski
poslanik Hanihara je 10. aprila iz-
ročil državnemu tajniku Hughesu
noto, v kateri japonska vlada pro-
testira proti naselniški predlogi v
kongresu, ki izključuje Japonce.

V noti je grožnja, da predloga,
če postane zakon, povzroči težke
konsekvence obstoječim prijateljskim
odnošajem med Združenimi
državami in Japonsko. Čast Ja-
panske bo neizmerno razžaljena.
Japonska vlada se drži sedanje
"gentlemanske pogodbe" glede
naseljevanja Japoncev v Ameriki
in njenih kolonijah in vsak drugi
zakon proti naseljevanju Japon-
cev je od strani Združenih držav
nepotreben.

Hughes je izročil protestno noto
odsekoma obeh kongresnih zbor-
nic, ki se početa z naselniškim
vprašanjem. Ko je bila nota pre-
čitana v senatu v petek, je izvala
vihar. Kalifornska senatorja Hil-
lam Johnson in Shortridge, ki
zahtevata absolutno izključenje
Japoncev iz bodočih naselniških
kvot, sta izjavila, da je nota pre-
drznot prve vrste. Johnson je
dejal, da ga nota še ni toliko iz-
nenadila, toda on se čudi, kako je
mogel državni tajnik Hughes
sprejeti noto s kratkim "hvala".
Po njegovem mnenju nota zasluži
kratek in oster odgovor, da se
Japonska ne sme vtikati v notra-
nje zakonodajstvo Združenih
držav. Johnson je obljubil, da po-
zneje odgovori v senatu.

Zbornični naselniški odsek je
bil istotako indignanten. Efekt
note v poslanski zbornici je bil,
da je še bolj zrasel greben veliki
večini kongresnikov, ki pritiskajo,
da se sprejme Johnsonova nasel-
niška predloga z omejenimi kvota-
mi, temelječimi na ljudskem
štetju v letu 1890, brez vsake iz-
premembe. Nasprotniki predloge
so se zastoj borili za amendmen-
te.

Državni tajnik Hughes je že v
februarju t. l. opozoril kongres,
da popolnoma izključitev Japon-
cev v novem naselniškem zakonu
lahko provoeira sitnosti z Japo-
nsko, toda zbornična odseka za
imigracijo se nista zmenila za
Hughesovo opozorilo.

Stambulskijevi ministri opro- ščeni.

Sofija, 12. apr. — Cankova vla-
da v Bolgariji je doživela velik
poraz, ko je sofijsko sodišče več-
raj opustilo osem ministrov bivše
Stambulskijske vlade, katere je
bila nasilno strmoglavljena v zad-
njem juniju. Ministri, ki so bili
ves čas od padea agrarne vlade v
zaporu, so bili obtoženi, da so
organizirali oborožene čete, pre-
jemali podkupnino itd. Sodišče je
pa razsodilo, da so dokazi neza-
dostni in opustilo vse obtožbe.
Kmetiska stranka je s tem proce-
som izvojevala veliko moralno
zmago, ker so njeni voditelji zo-
pet prosti in se lahko vrnejo na
delo.

VREME.

Chicago in okolice. — V torek
oblačno in nestanovitno, menja-
joči se vetrovi. Temperatura zad-
njih 24 ur: najvišja 74, najnižja
49. Kolone izide ob 5:11, zaide ob
6:30.

Reševanje repa- cijskega vprašanja.

Reparacijska komisija je soglasno
odobrila načrte zvedencev.

Pariz, 12. apr. — Zavezniška
reparacijska komisija je večraj
soglasno sprejela priporočila in
načrte obeh komisij zvedencev.
Komisija je pozvala zavezniške
vlade, naj sprejmejo načrte in
store potrebne korake, da se na-
črti izvedejo brez odloga. Repa-
racijska komisija je vsekakor po-
suhnila svarilo zvedencev, da na-
črti ne bodo izvedljivi, ako se po
stari navadi zavlečejo.

Poincare se ni dal nobene besede,
če misli o priporočilih in na-
črtih. Poluradni listi v Parizu
povizajo vlado, da ne sme dati iz
rok ekonomske kontrole v Porur-
ju in Porenju.

Berlin, 12. apr. — Centralna
nemška vlada je povabila ministr-
ske predsednike vseh zveznih
držav nemške republike, naj pri-
dejo v ponedeljek v Berlin in raz-
motrivajo z ministri centralne vla-
de vred poročilo in načrte zve-
dencev o reparacijah.

Vlada ni dala nikakršne uradne
izjave o poročilu, toda sentiment
v uradnih krogih je, da Nemčija
mora sprejeti načrte, ker boljši ni.
Znamenje je, da se bodo podali
tudi nemški industrialei.

Zmaga nad pittsbur- škim plusom blizu.

Washington, D. C. — Boj sred-
njepozadnih odjemalcev jeklenih
izdelkov proti pittsburskemu plu-
su, ki se ga jeklarški baroni po-
služujejo, da dvigajo jeklu ceno za
kraje, ki so oddaljeni od Pitts-
burgha, je skoro dobljen.

Preiskovalce zvezne kupčijske
komisije J. W. Bennett je podal
poročilo, ki podpira pritožbe in
pobija ameriško jeklarško korpo-
racijo.

Če komisija odobri to poročilo,
bi bil s tem odpravljen pittsbur-
ški plus, kar bi ne pomenilo ničesar
drugač kakor zmago tistih, ki so
započeli boj proti pohlepni
korporaciji. Ker je preiskovalce-
vo poročilo odprto na tehnična
dognanja, bi morala komisija na-
vesti precej dolgo pojasnilo, če bi
ga zavrgla. Zelo razširjeno je mne-
nje, da je končna zmaga blizu, in
da je usoda pittsburskega plusa
takorekoč že zapечатena.

Če bo praksa pittsburskega plu-
sa odpravljena, potem bo jeklar-
skim baronom prepovedano dolo-
žiti ceno svojim pridelkom na
podlagi pittsburskega plusa in
prisiliti kupec k temu, da bi pla-
čevali tisto ceno in še tovrno
vznosno do kraja, kjer bodi naro-
čeno blago dostavljeno.

Jeklarška korporacija je bila
izbrana za preizkušnjo postavno-
sti pittsburskega plusa. Ali če bo
ta odpravljen, bo to veljalo za celo
jeklarško industrijo.
Komisija je razdvojena v tej
zadevi. Sedaj sestoji oseba iz štiri-
h članov. Eno mesto je prazno.
Ali predsednik Coolidge ga v krat-
kem izpolni. Dva člana sta za
pittsburski plus, dva pa proti nje-
mu. Novi član bo odločil.

Argentina pretrgala stike z Vatikanom.

Buenos Aires, 12. apr. — Argen-
tina je odpoklicala svojega za-
stopnika v Vatikanu in prekinila
vezi s papežem. Spor je prišel radi
imenovanja nadškofa v Buenos
Airesu.

PROSVETA

GLASILO SLOVENSKE NARODNE PODPORNE JEDNOTE

LASTNINA SLOVENSKE NARODNE PODPORNE JEDNOTE

Cene oglasov po dogovoru. Rokopisi se ne vračajo.

Naročnina: Zedinjene države (izven Chicago) \$5.00 na leto, \$2.50 na pol leta; v \$1.25 za tri mesece; Chicago \$6.50 na leto, \$3.25 za pol leta, \$1.65 za tri mesece, in za izposojstvo \$5.00.

Naslov za vse, kar ima stik s listom:

"PROSVETA"

2657-59 So. Lawrence Avenue, Chicago, Illinois.

"THE ENLIGHTENMENT"

Organ of the Slovene National Benefit Society.

Owned by the Slovene National Benefit Society.

Advertising rates on agreement.

Subscription: United States (except Chicago) and Canada \$5 per year; Chicago \$6.50, and foreign countries \$5.00 per year.

"MEMBER OF THE FEDERATED PRESS"

Datum v oklepaju n. pr. (Marec 31-24) poleg vsakega imena na naslova pomeni da vam je o tem duem potekla naročnina. Ponovite jo pravočasno, da se vam ne ustavi list.

HUGO STINNES.

Hugo Stinnes je mrtev in veliki dnevniki mu posvečajo članke, v katere izlivajo svoje sožalje. Kdo pa je Hugo Stinnes? Ali je slaven moderni pisatelj, pesnik ali godbeni umetnik? Ali je mogoče slaven stavbenik, ki se je v svojem življenju odlikoval z zgradnjo izredne stavbe, katero bodo naši potomci občudovali kot čudo stavbinske umetnosti iz dvajsetega stoletja. Ali je bil znanstvenik, ki je svet presenetil z novimi znanstvenimi odkritji? Ali je bil dober pedagog, ki je ljudem podal izboljšano metodo za poduk mladine? Ali je bil kmet, ki je z umnim gospodarstvom dajal zgled drugim kmetom, kako se gospodari boljše in uspešneje na kmetiji s pomočjo modernih znanosti, orodja in strojev? Ali je bil iznajditelj ali inženir, ki je ljudem podaril epohalne iznajdbe za olajšavo pri delu? Ali je bil delavec, ki je s svojimi pridnimi rokami ustvarjal produkte? Ali je bil bojevnik za pravice tlačanih slojev? Nič tega ni bil! Kaj pa je vendar bil, da veliki dnevniki posvečajo članke sožalja? Bil je, eh, bil je mešetar, prekupčevalec, menjalec denarja, no bil je špekulant, ki je v špekulacijah prekosil vse druge nemške špekulante. Bil je izredno bogat nemški kapitalist, ki je po načinu kapitalistične umetnosti izkoriščal delavce v svojo korist. Pri špekulacijah je bil navihani in brezvesten. Ko je nemška industrija bila najbolj razsuta, takrat je po nizki ceni kupil industrijo. Nemške delavce je plačeval v ničvrednih nemških papirnatih markah, izdelke teh delavcev je za prodajal za zlato v tujemstvu. Ko je glad najbolj davil siromašne nemške delavce v Nemčiji in so tudi njega prosili, da naj prispeva kaj za prehranitev nemškega ljudstva, posebno pa vojnih sirot, tedaj je dovolil, da se oddajo odpadki iz nekega njegovih hotelov, da kuhajo iz njih juho za nemške sirote.

To je Stinnes! Človeško bitje, ki se je rodilo v dobi kapitalizma in ni bilo nikdar sito pri osredotočenju bogastva v svojih rokah. Veliki dnevniki pravijo, da je bil finančni ženi, nemško ljudstvo ga pa imenuje največjega in najbolj brezsrčnega izkoriščevalca drugih v svojo korist, kakešnega more roditi le kapitalizem.

Seveda si je Hugo Stinnes postavil spomenik, kakešnega zasluži. Najprimernejša slika ali podoba na tem spomeniku bi bila, strgani otrok, ki gloda kosti, katere padajo z bogato obložene mize, pri kateri sedi in je Stinnes.

Seveda ni umrl zadnji Stinnes. Za njim bodo prišli drugi, ki ne bodo bolj in slabši od pokojnega Stinnesa, dokler bomo imeli kapitalistični gospodarski sistem. Ravnotako bodo navihani, ravnotako bodo zbirali bogastva, odirali druge, dokler jim smrt ne bo pretrgala nit njihovega življenja.

Ampak Stinnesi ne bodo večni! Čas pride, ko jih ne bo, krščenih in nekrščenih! Odpravljeni bodo. Takrat pa tudi ne bo več kapitalizma, gospodarskega sistema, ki bi v ljudeh obujal najslabeje lastnosti in živalske instinkte in ubijal v njih vse, kar je človeškega.

Kako daleč je še ta čas? Kdo ve? Taki ljudje kot je bil pokojni Hugo Stinnes, ga približujejo, ker s svojimi dejanji prikazujejo, da kapitalizem osredotočuje bogastvo vedno bolj in bolj v rokah majhne peščice ljudi, velike ljudske množice pa peha v bedo in skrajno siromaštvo. Ako se kapitalizmu dovoli neomejen razvoj, tedaj mora priti čas, ako se kapitalizem ne nadomesti z boljšim gospodarskim sistemom, ko morajo biti skoraj vsi ljudje pokorni peščici izredno bogatih ljudi. To bo diktatura, kakešne še svet ni poznal do danes. Bili so mogočni diktatorji in avtokratje v preteklosti in sedanjosti, ali kapitalistični diktatorji in avtokratje v bodočnosti, bodo obdani z močjo in oblastjo, kakešne še noben diktator in avtokrat ni imel pred njimi.

Ljudje so znali vzeti moč in oblast diktatorjem in avtokratom, kadar je njih pest pretežno počivala na ljudstvu. Ti fakti iz zgodovine potrjujejo, da bodo tudi kapitalistični diktatorji in avtokratje odstavljene, ker se ljudstvo ne bo dalo pestiti od njih. Ta čas pride tako gotovo, kakor je resnica, da se zemlja suče okoli solca. In kdor zanika prihod tega časa, hoče s prikrivanjem resnice varati ljudstvo. Ampak vprašanje je, kdaj napoči ta doba? Odvisno je od spoznanja ljudstva. Kadar bo ogromna ljudska večina spoznala, da je kapitalizem v pogubo človeštvu, tedaj ga prav zanesljivo odpravi in nadomesti s socializmom, ki ne pomeni le svobode in bratstva za vse ljudi na svetu, ampak pomeni tudi enakopravnost in pravico za vsa človeška bitja.

Hugo Stinnesi padajo v grob, nova gospodarska doba pa prihaja ne glede na to, če Stinnesi umirajo ali žive.

SLIKE IZ NASELBIN.

Hendersonville, Pa. — Tužnega srca naznanjam prijateljem in znancem, da je po pet mesecih mučne bolezni dne 26. marca umrl moj brat Stanko Ortar v starosti 29 let. Imel je neko bolezen v želodcu in drobu, vsaj tako so izjavili zdravniki. Prestajal je hude bolečine ves čas bolezni.

Kakor mnogi je tudi pokojnik postal žrtev svetovne vojne, v kateri je bil dolgih pet let. Kar ni bilo dosti do razsula Avstrije, je moral še hočeš nočeš za slovo Petru I. uničevati svoje mlado življenje. V Ameriki je bival tri leta in pol. Bil je član društva "Friederik Engels", št. 343 S. N. P. J. v Hendersonville, Pa.

Prav srčno se zahvalim bratom in sestram imenovanega društva za krasni venec, ki so mu ga kupili. Hvala vsem članom, prijateljem in znancem za vse, kar so storiili dobrega pokojniku za časa njegove bolezni in za čute pri pokojnikovem mrtvaškem odru. Posebna hvala A. Kernšku za krasni šopek evetile, ki jih je položil na krsto pokojnika. Lepo se zahvaljujem za pomoč skozi pokojnikovo bolezen svojemu bratu in sestri. Prvi je prišel iz daljnega Wyominga in mi pomagal v vseh ozirom pretekli mesec, sestra pa je pustila službo in prišla streči in lajšati bolečine pokojnemu bratu ves čas njegove bolezni.

Pogreb se je vršil dne 29. marca iz hiše žalosti na pokopališču v Bridgeportu, O. Zahvalim se vsem prijateljem, znancem, članom in sorodnikom, ki so prišli od blizu in oddale ter spremlili pokojnega brata na zadnji poti.

Zaljubljeni ostali v Združenih državah: brat Andrej in svačinja, na Hendersonville, brata Miha in Jožef v Reliance, Wyo., sestra Frančiška v Pittsburghu, Pa.; v stari domovini pa mati, brata, sestri in več drugih sorodnikov. Neopazni brat, bodi ti lahka tuja zemlja. — Andrej Ortar.

Columbia, Utah. — Tužnega srca naznanjam znancem in sorodnikom, da je nemila smrt pretrgala nit življenja mojemu ljubljemu soprogu Andrew Komposhu. Zadel ga je nesreča v premovalni eksploziji v Castle Gate, Utah, dne 8. marca. Umrl je v najlepši moški dobi, namreč star 37 let. Komaj devet mesecev je bil poročen. Bil je rojen leta 1886 v Ratešah na Gorenjskem. V Ameriki je bival skozi 12 let. Tu zapuščam mene, zaljubljeno vdovo, brata v St. Louisu, Mo., strica, bratrance in v starem kraju očeta in sestro.

Pogreb se je vršil dne 13. marca v Helperju, Utah po katoliškem obredu. Najlepša hvala društvu S. N. P. J., št. 115 in Z. S. Z. št. 14, katerih je bil tudi on član, za udeležbo pogreba in za krasne vence. Najlepša hvala za darovane vence društvu S. N. P. J. št. 6, S. N. P. J. št. 32, S. N. P. J. št. 424 (slednji društvi jednote sta se udeležili z zastavo) in S. N. P. J. št. 296. Najlepša hvala za darovane vence mojim staršem, družini Brane, Paulu Omanu, Paulu Temfarju, Ignacu Urbančiču (družini), družini Johna L. Jenikerja in družini F. E. Jenikerja iz Butta, Mont. Najlepša hvala vsem, kateri ste spremlili mojega soproga k zadnjemu počitku. Najlepša hvala mojim staršem, sestri in vsaki ter vsem, ki so mi bili v tolažbo v žalostnih urah. Ljubemu soprogu pa želim: Počivaj v miru in lahka naj ti bo ameriška gruda. — Helena Komposh.

Conemaugh, Pa. — Splošna politična korupcija, nezadovoljstvo med delavstvom s kapitalistično avtokracijo odpira počasi oči delavskemu sloju. Ljudstvo na splošno je nezadovoljno z razmerami kakešne so. Raditega so postali zavedni ljudje bolj treznomisleči. Govori se o tretji politični stranki in ljudstvo se zanima zanjo. Kako se bodo razvile reči, je še težko povedati. Dolžnost ljudstva je, da obrne hrbet kapitalističnim strankam. Po mojem mnenju ni nobeno sredstvo bolje za agitacijo, da se uniči stare stranke, kot škandal, ki se razkriva v Washingtonu in v katere zapleteni videlji starih strank. Nad temi škandalom se zgraja vsak pošten republikanec in demokrat, ki raditega tudi obrača hrbet stari stranki in se bliža delavski.

V Cambria countyju je delavska aktivna že par let. Uspehi njenega dela se že kažejo. Pripomogla je v izvolitev enega sodnika, ki je v resnici naklonjen delavstvu. To se je posebno poka-

alo pri zadnji premovalski stavki. Kapitalisti so napeli vse sile, da bi se izdala proti aktivnim štrajkarjem sodnijska prepoved ali inženksen, on pa ni hotel o tem nič ališati. Mesto tega je pa na shodu pojasnil v katerih slučajih se sme izdati prepoved. In še v takih slučajih, je rekel, da je treba previdnosti, da se ne krši osebna svoboda posameznikov. Stranka je tudi izvolila enega poslanca v drželno zakonodajo. S tem je vplivala, da so bili tudi drugi poslanci bolj previdni, kadar so glasovali o predlogih, posebno še, kadar se je šlo za direktno korist delavstva. Delavska stranka ima v tem okraju pod svojo kontrolo demokratsko stranko, katere stori vse, kar želi delavstvo.

Pred nekaj tedni je imela delavska stranka v tem okraju svojo konvencijo, na kateri je postavila kandidate na popolno volilno listo. Kandidatje so: za kongres Bailey, državni senat: Chaplin, legislature: prvi okraj: McDermot, Plummer in Washington, drugi okraj: Zimmerman in Ross. Drugi okraj obsega mesto Johnstown in prvi vse izven Johnstowna v Cambria countyju.

Volilem priporočam, da se pri primarnih volitvah izrečejo za napredne kandidate. Volitve se vrše v torek dne 22. aprila. Vsi kandidati se se zavezali, da bodo delovali v smislu platforme farmarsko delavske stranke in nje zaključkov. V tem okraju delujejo za delavsko stranko tudi socialisti.

Čas je, da začne delavstvo misliti in resno delati zase. — Frank Podboj.

Springfield, Ill. — Precej časa že nisem videl odhod dopisa, čeprav je precej veliko število Slovencev tu. To povzroča slabe delavske razmere. Precejšnje število rudnikov je v okolici, a komaj polovico jih obratuje. Delo je težko dobiti.

Rojak Anton Kolenc se prav iskreno zahvaljuje vsem rojakom iz Mulberryja, Kans., unijskega lokala št. 5504, ki so mu priskočili na pomoč z darovi v njegovi potrebi. Roko ima polkodovano. Posebno se zahvaljuje rojaku Joe Lekšatu, ki se je potrudil za nabiranje darov. — Naročnik.

Is dolina v Penni. — Ker nisem dosti zmožen s peresom, kajti moja obrt je borba pod zemljo z lopato, s katero si pridobivam vsakdanji kruh, bom pisal le na kratko. Z delom se ne hvalim, ker ni vredno. Tu je mala družba, ki je obratovala, ne da bi po pogodbi priznavala sprejeto lestvico, kolikor ima delavce dobiti plače za storjeno delo. Dne 4. aprila pa so se premogarski pogovorniki, da bodo zahtevali plačo za mrtvo delo. Pa že jim je nadpaznik rova velel, da je rov za bodoče zaprt.

Vse to se je zgodilo, ker je nek premogar vse natančno povedal družbi, da so se premogarski organizirali in so pripravljeni za stavko, ako jim ne bodo odobrene zahteve. Bila je torej izdajica med delavci, kakor se vedno pripeti, da se tu pa tam naj škodljivce svojim lastnim vrtam.

Bral sem o prošlavljanju stare jednote, ki ima manj članov, a toliko več pastirjev — jerošov. Kako srečni so! Pri naši jednoti pa je toliko več članov in nič pastirjev. Pa smo prepričani, da ne korakamo rakovo pot, ker nam dejstva tako govorijo. Njih organizacija tudi pravijo, da je delavska, ampak v njih časopisu nič ne čuti po delavstvu. Nabožne pesnice vidimo v njih listih, tu pa tam svetnika in pa fraze, lepo doneče fraze. Tudi post priporočajo v njih listih. Da prav post bo imel delavce, če jih bo poslušal. Jas pa pravim, naj se rajši njih pastirji sami poste, če je to tako zelo koristno za dušo in zveličavno.

Po neprevidnosti sem dobil v roke list "Novi rodovi", ki se tišča v Ljubljani. Denar, ki ga nameravajo s tistim pridobiti, gre nerazumljivo kam. Bržkone kakim starim navihancem, ki se tako radi pokažejo svetu z novim imenom, da jih ljudstvo ne spozna. Tu je zastopnica tistega lista, ki vem, da bo imela uspeh, ker tu jih še dosti spi in je pripravljenih rediti one, katerim gre že čez mero.

Vse se veseli! Aleluja, aleluja! Dobili smo listke, črne spovedne, ki sicer stanejo dosti srebra, a to nič ne de. Vsaj se ni treba bati za nebesa.

Pozdrav čitateljem Prosvete! — Laborer št. 112.

Naročite "Prosveto" vašemu sorodniku ali prijatelju v stari domovini.

JAVNA GOVORNICA.

Glasovi članov S. N. P. J. in čitateljev Prosvete.

Cornopolis, Pa. — V sveti "Edinosti" sem bral, da bo treba na Dvaindvajseti cesti v Chicagu raziniti cerkev svetega Stefana, ker so baje pristopili vsi socialisti v katoliško vero. Sedaj bo torej spet uspešna kolekta.

"Lepe" reči piše Kazimirjeva filika. Pravi, da bi se Prosveta spet rada oprala blata. Kozlu, ki je tako napisal, odgovorim, da Prosveta se je že izklopala iz blata, in sicer prvi dan, ko je bilo natisnjeno njeno ime. Prosveta je najboljši in najpoštenjši slovenski list, ki je 100 odstotno za slovensko delavsko ljudstvo. Berem jo vsaki dan in vidim, da piše pravilno in pošteno. Seveda resnica je zoperna kreaturam, kakešne se šopirijo na 22. cesti, ki ne zaslužijo svojih poštenih imen radi neprestanega blatenja.

Slovenska narodna podpora jednota, se imenuje tako ali pa okrajšano S. N. P. J. in Prosveta je Prosveta, pa nič drugače. Toda naloga kutarjev menda je, da neprestano nadevajo tema našima ustanovama grda imena, kar pokazuje njih nizkotočnost. Kazimir prednjači v zavijanju tudi drugih imen, v želji, da bi smešil njemu neljube osebe, s čemur pa smešil le samega sebe in pokazuje svojo neznanost. Kaj res misli, da bo z obrekovanjem pridobil ljudi na svojo stran. Če tako misli, je neznanstvo neumne.

Kolikor ne piše obrekovanja, pa iz njegovih "modrosti" spoznamo, da nima na Dvaindvajseti cesti drugega kot humbug. Leto nazaj sem mu dal priložnost, da bi opustil beračenje, pa ga še danes ni. Januarja 1923 sem dal oglaš v Glas Svobode, naj mi pošlje fotografije duše, pa bo dobil \$5000 nagrade. Leto je preteklo in še nič ne reče. Zdaj sem mu pripravljen dati še enkrat toliko. Če se potrudil, bo imel dovolj, da bo lahko pustil pri miru bedne ljudi.

V voljo obklo, da se je skrila Prosveta in S. N. P. J., napiše večših kutar. Ti dve naši ustanovi se nista še nikdar izdajali za drugačne kot sta v resnici, odkar sta ustanovljeni, to si naj zapomni frančiškan. Le tepe si ne da jo ničesar dopovedati. Torej naj gleda, da ga ne bo kdo tiral na psihološko opazovalnico in celbo v norišnico. Pač pa bi si kutarji radi nadeli kake druge obleke, samo da bi slepili ljudi. Pri tem mi pride naprej pripovedka iz starega kraja, ko so pravili, da je v hiši ležal mrtilec in okoli njega so stali krolepi. Tedaj je prišla v hišo pošast s konjskimi kopiti. Vse je pobegnilo, le eden je v prisotnosti duha pograbil sekirko in lopnil po pošasti, ki pa ni bila nič drugega kot preoblečen domači župnik, ki je hotel preslepiti domače farane. Kazimir naj gleda, da se njemu ne pripeti kaj sličnega, če si bo nadeval druge kože. — John Jaklich.

Detroit, Mich. — Jugoslovanski delavski obrambni svet v Detroitu, Mich., organiziran po tukajšnjih političnih in podpornih organizacijah je obdržal javen shod dne 23. marca proti prelaganju zakonskim osnovam v zvezeni kongresu v Washingtonu, tikajočim se priseljevanja in registracije od strani delavcev. Sprejel je resolucijo, ki se glasi: Rezolucija kongresu Združenih držav v Washingtonu, D. C.

Jugoslovanski delavski obrambni svet, sestavljen iz političnih in podpornih organizacij mesta Detroit, države Michigan, je prišel do spoznanja, da pred kongresom Združenih držav Amerike leži več zakonskih osnov, ki čakajo odobrenja ali uničenja.

Izmed več zakonskih osnov sta najpogubnejša ona poslance Johna (iz države Washington) in senatorja Linberga, ne samo za nas inozemce, temveč za vse ameriški delavski razred; prva poznata pod imenom "Selective Immigration Act", ker hoče ustvariti zapreko za dostop v Zdr. države evropskim priselencem iz onih držav, odkoder so pričeli prihajati izselniki po letu 1890, med katere spadamo Jugoslavlani, a druga radi tega, ker zahteva, da se vsi inozemci registrirajo, fotografirajo, odtiskajo prste itd.

Radi tega gori imenovani odbor v imenu označenih organizacij, zbran na javni seji, katerega člani smo vsi ameriški državljani in stalni prebivalci Združenih držav, najenergičnejše protestira proti takim pogibeljnim zakonskim osnovam, kakor sta "Selective Immigration Act" in "Registration of Foreign-born People

in the U. S.", kateri ugrožata samo dobrobit naš tujega elementa, temveč celokupni ameriški narod. Apeliramo na vse svobodomelece poslance in senatorje Washingtonu, da so proti takim zakonskim osnovam in prepričani njih sprejem, ker:

Ako pogledamo rekord Jugoslovanov v Ameriki, jih vidimo kot dobre; zveste, delavne in mirne prebivalce te dežele, kar so pokazali v času vojne s svojo lojalnostjo temu narodu in isto pokazali jo z vsakim dnem, zaposleni na najopasnějšíh in najkoristnejših delih ameriške industrije, kakor so razni rudokopi, livarne železnice itd.

Ako smo dobri, da pomagamo obračati kolesa te ogromne industrije smo vredni tudi svobode, katero ima vsak državljan te dežele, in tudi deležni kakor vsi drugi elementi v tej deželi, kakor tudi vsi drugi evropski priselniki.

Ker predloga št. 4098 v poslanski zbornici namerava internacionalisti tujih delavcev v razne industrije pod strogo kontrolo, to pomeni atentat na svobodo tujcemskih delavcev, a je v korist finančnih industrijalnih sindikatov. Dalje:

Ker je namera takih zakonov pretvoriti tujcemskih delavcev v navadnega starokopitnega rob brez vsakih pravic do življenja, da se bankirskim industrijalnim trustom da neomejno svobodo popolno izrabljanje priseljenih delavcev kakor tudi turojenih, ki bi prišlo po aramotnem registriranju poštenih delavcev ter bi pohnižalo na kategorijo kriminalcev.

Zato Jugoslovanski delavski obrambni svet poziva vse delavce Amerike, da stopijo v borbo za svojo človeško pravo, katere jim bomo čezjo ukinili mogotei.

Zaključeno je, da se kopija resolucije pošlje odboru za pripravljanje in naturalizacijo v Washingtonu, državnemu tajniku J. W. Davisu ter senatorjem zastopnikom države Michigan v jugoslovansko časopisje v Ameriki.

Sprejeto na skupščini dne 2. marca 1924. Za odbor — Geo. M. Carević, tajnik.

Clinton, Ind. — Ne maram spuščati v kako kritiko, a po mi mi, ker ni tako, kakor je zdaj izgledalo, da je med nami listi še precej sloge. Ali bila tista sloga le prikrita na naj? List G. S. se je pričel spustiti v stvari, katere ga mogoče ne brigajo. Kot dolgoletni član N. P. J. mislim, da je naše delstvo dovolj prepričano, kako prav, da voli in ne bo gledalo to, koga priporoča G. S.

Naj bo socialist ali katere druge stranke, piše. Člani te vte kdo je pravi. Tudi o zmnožnosti jezikih raznih kandidatov, na guje, poleg drugega pa se je letel v Proletarca radi tiskar. Taka namigavanja nikakor n na mestu od strani G. S., zato članstvu polagal na srce, da se ozira na take pisarje. Glavni bor naj si voli po svojem prepričanju. Obenem bi prošil list G. da se ne vrtika v stvari, ki ga brigajo, ker tako vrtikanje mu lahko škoda. — Ant. Mrovlje.

LISTNICA UREDNIŠTVA.

West Frankfort, Ill. — Dotle ki se med vojno niso registrirali za vojaško službo in so bili opušeni vojaštine kot inozemci, daj zopet lahko vprašajo za državljanske pravice. — Pozdrav.

Kaj je borza?

Borza se imenuje kraj (slople), kjer se redno zbira trgovi v svrhu, da sklepajo kake posebno glede menie in vršijo posebne papirjeve, pa tudi gostnih papirjev, pa tudi druge blaga in pridelkov: kave, sladkorja, lesa, tkanin, zlata, srebro, kupčije na borzi, sene itd. Kupčije na borzi dvojne: take, ki se izvrše takoj, take, ki so vezane na določeno prihodnost. Pri prvih prodajalec odda blago in kupec mu ga plača. Pri drugih pa mora oddati blago blago šele ob določenem času, pr. ob četrti, ali kakor se je v določeni skleni. Da se doseže blago na borzi, to je, da se postavi namen borze, to je, da se postavi trg toliko blaga, kolikor na trg kupcev, je poslovanje urejeno na podlagi borznega red. Izpolnjevanje tega reda nadzira jejo borzni komisarji. Pri kupci jejo borzni komisarji ali posredujejo meštarji ali tisti agentje, ki ugotavljajo cenike. Vhod na borzo je dovoljen le članom, plačujejo dotično letno članarino.

